Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Sprawozdanie zbiorcze z realizacji programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020

Spis treści

1. Wstęp 2
2. Cele programu 2
3. Zakres programu 3
4. Finansowanie programu w latach 2015-2020 3
5. Poziom wykonania wydatków programu w edycjach 2015-2020 programu 4
6. Wskaźniki programu osiągnięte w edycjach 2015-2020 programu 5
7. Podsumowanie 7
8. Spis tabel 9
9. Spis wykresów 9

1. Wstęp

Program wieloletni „Senior+" na lata 2015-2020, ustanowiony na podstawie uchwały nr 34 Rady Ministrów z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior+" na lata 2015-2020 (M. P. z 2018 r. poz. 228), zwany dalej „programem", był realizowany przez 6 lat.

Program został przyjęty w dniu 17 marca 2015 r. jako program wieloletni „Senior-WIGOR" na lata 2015-2020. Na podstawie doświadczeń z realizacji programu w latach 2015-2016 przeprowadzona została zmiana programu (na podstawie uchwały nr 157 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. zmieniającej uchwałę w spawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior-WIGOR" na lata 2015-2020), która weszła w życie 1 stycznia 2017 r.

W celu zachęcenia jednostek samorządu terytorialnego do tworzenia ośrodków dziennego pobytu dla osób starszych, do programu zostały wprowadzone zmiany, spośród których należy wymienić:

- wprowadzenie możliwości tworzenia Klubów „Senior+",
- zwiększenie wysokości dotacji możliwej do otrzymania na utworzenie oraz adaptację Dziennego Domu „Senior+",
- wprowadzenie możliwości ponoszenia z dotacji wydatków inwestycyjnych podczas adaptacji pomieszczeń budynku,
- zwiększenie kwoty dofinansowania jednego miejsca miesięcznie w Dziennym Domu „Senior+".

Po wprowadzeniu do programu możliwości tworzenia Klubów „Senior+", liczba wniosków składanych w programie przez jednostki samorządu terytorialnego zwiększyła się dwukrotnie i od tamtej chwili cały czas rosła.

Ponieważ program cieszył się ogromnym powodzeniem wśród gmin i powiatów, postanowiono kontynuować jego realizację po 2020 r.

Ze względu na pandemię COVID-19, realizacja programu nie zakończyła się w 2020 r. Termin realizacji zadań i możliwości wykonania wydatków w ramach programu przez jednostki samorządu terytorialnego, przedłużono do końca listopada 2021 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego (Dz. U. 2020 r. poz. 2422).

Niniejsze sprawozdanie zbiorcze jest podsumowaniem programu w zakresie osiągniętych wskaźników, tj. liczby utworzonych Dziennych Domów „Senior+" i Klubów „Senior+", liczby uczestników programu oraz środków finansowych wydatkowanych na realizację programu w edycjach 2015-2020, a także realizacją postanowienia rozdziału IV.3 programu, zgodnie z którym do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego należy sporządzenie sprawozdania zbiorczego z realizacji programu, po zakończeniu realizacji programu.

2. Cele programu

Program miał na celu zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym poprzez dofinansowanie rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie liczby miejsc w Dziennych Domach „Senior+" i Klubach „Senior+". Program zakładał wspieranie finansowe jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie realizacji zadań własnych, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia i obejmował swoim zasięgiem wszystkie województwa.

Celem programu było zapewnienie wsparcia osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+ przez umożliwienie korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym:

- oferty obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
- oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej,

w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym.

Program był elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zadań własnych określonych w art. 17 ust. 2 pkt 3, art. 19 pkt 11 oraz art. 21 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.),
- poprawy jakości życia seniorów w środowisku lokalnym,
- zapewnienia seniorom wsparcia oraz pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia, w tym wsparcia specjalistycznego,
- integracji społecznej środowiska seniorów, w tym rozwoju działań samopomocowych, zwiększenia zaangażowania seniorów w życie społeczności lokalnych, promowania aktywnego starzenia się.

3. Zakres programu

Program polegał na wsparciu finansowym rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia (Dziennych Domów „Senior+" i Klubów „Senior+") przez jednostki samorządu terytorialnego, których strategie rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.

W ramach programu jednostki samorządu terytorialnego mogły także ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia „Senior+", które zostały utworzone na podstawie zawartych umów dotacyjnych w latach 2015–2019.

Jednostki samorządu terytorialnego mogły realizować zadanie w partnerstwie z podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, z późn. zm.) lub po uzyskaniu dotacji w ramach programu mogły zlecić realizację zadania tym podmiotom.

W ramach programu jednostki samorządu terytorialnego, w trybie otwartego konkursu ofert, mogły ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na:

1) jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie lub wyposażenie ośrodka (moduł 1);
2) zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia (moduł 2).

Ze środków programu pokrywane były tylko koszty związane bezpośrednio z realizacją zadania.

4. Finansowanie programu w latach 2015-2020

Wysokość środków publicznych, przeznaczonych na realizację programu w latach 2015-2020 wynosiła 340 mln zł (trzysta czterdzieści milionów złotych).

Budżet programu składał się z dwóch części – dotacji i środków technicznych. Dotacja nie mogła stanowić mniej niż 95% budżetu rocznego, a środki techniczne nie mogły stanowić więcej niż 5% budżetu rocznego.

Budżet programu wieloletniego „Senior+" na lata 2015-2020 przedstawia Tabela 1**Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.**.

Tabela 1: Budżet programu wieloletniego "Senior+" na lata 2015-2020

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Środki finansowe przeznaczone na realizację programu	30 mln	40 mln	30 mln	80 mln	80 mln	80 mln	340 mln

Program zakładał dwa źródła finansowania zadań realizowanych w ramach programu: dotację z programu oraz środki własne jednostki samorządu terytorialnego uczestniczącej w programie.

Jako środki własne jednostki samorządu terytorialnego mogły uwzględniać środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego, stosownie do postanowień Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014–2020.

5. Poziom wykonania wydatków programu w edycjach 2015-2020 programu

Zestawienie wydatków, które zostały poniesione na realizację programu w edycjach 2015–2020, uwzględniając środki finansowe wydatkowane do końca listopada 2021 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego, prezentuje Tabela 2.

Tabela 2: Zestawienie wydatków, jakie zostały poniesione na realizację programu wieloletniego "Senior+" w edycjach 2015-2020 (w tys. zł)

Lp.	Okres realizacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
1	Dotacje	20 678	10 495	25 163	51 160	65 111	59 195	231 802
2	Środki techniczne	305	234	473	553	553	460	2 578
3	Suma poz. 1-2	20 983	10 729	25 636	51 713	65 664	59 655	234 380
4	Budżet programu zgodnie z uchwałą	30 000	40 000	30 000	80 000	80 000	80 000	340 000

6. Wskaźniki programu osiągnięte w edycjach 2015-2020 programu

Zgodnie z postanowieniami programu, w latach 2015–2020 planowano utworzenie 973 ośrodków wsparcia „Senior+", w tym 323 Dziennych Domów „Senior+" oraz 650 Klubów „Senior+". Liczba seniorów korzystających z ośrodków wsparcia „Senior+" na koniec realizacji programu miała wynosić 16 700 osób.

Poziom wskaźników programu ustalonych w programie, przedstawia Tabela 3.

Tabela 3: Wskaźniki programu wieloletniego "Senior+" na lata 2015-2020

Okres realizacji programu	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Liczba nowych Dziennych Domów „Senior+"	98	40	30	60	50	45	323
Liczba nowych Klubów „Senior+"	0	0	50	250	200	150	650
Liczba seniorów korzystających z ośrodków „Senior+" (narastająco)	2230	3030	4630	10830	13600	16700	-

Wszystkie wskaźniki programu zostały osiągnięte pomimo, że jednostki samorządu terytorialnego rezygnowały z realizacji zadania w ramach modułu 1 programu – nawet po upływie roku budżetowego, na który otrzymały dotację. Również epidemia COVID-19 nie miała istotnego wpływu na osiągnięcie zakładanych wskaźników programu zarówno w 2020 r., jak i dla całego programu.

Poziom osiągnięcia wskaźników programu został zaprezentowany w sprawozdaniach rocznych z realizacji programu, dostępnych na stronie internetowej:

http://senior.gov.pl/program_senior_plus/strona/81.

Jedynie sprawozdanie z realizacji programu za 2020 r. nie zawiera wszystkich danych dotyczących osiągniętych wskaźników w edycji 2020 programu, ze względu na środki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego 2020. W sprawozdaniu zapisano, że w 2020 r. utworzono 195 ośrodków wsparcia „Senior+", w tym 27 Dziennych Domów „Senior+" oraz 168 Klubów „Senior+", które łącznie oferowały seniorom 3390 miejsc, a do końca 2020 r. funkcjonowało w Polsce 966 ośrodków wsparcia „Senior+" (wraz z utworzonymi w latach poprzednich), w tym 305 Dziennych Domów „Senior+" i 661 Klubów „Senior+", które łącznie oferowały seniorom 23 398 miejsc.

Natomiast ze środków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego 2020 – w 2021 r. powstało 27 kolejnych ośrodków wsparcia, utworzonych z dotacji przyznanej jednostkom samorządu terytorialnego w edycji 2020 programu – w tym 10 Dziennych Domów „Senior+" i 17 Klubów „Senior+", które oferowały seniorom łącznie 598 miejsc.

Ostatecznie, w ramach realizacji programu w edycjach 2015-2020:

- utworzono 997 ośrodków wsparcia „Senior+", w tym 318 Dziennych Domów „Senior+" i 679 Klubów „Senior+",

- utworzono 23 725 miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”,
- z ośrodków „Senior+” skorzystało 25 073 seniorów.

Ostateczne efekty realizacji programu prezentuje Tabela 4.

Tabela 4: Ostateczne rezultaty realizacji programu wieloletniego "Senior+" na lata 2015-2020

Realizacja programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020 w poszczególnych edycjach		2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Liczba Dziennych Domów „Senior+”	utworzonych:	100[1]	28	32	64	57	37	318
Liczba Klubów „Senior+”	utworzonych:	0	0	81	192	221	185	679
Liczba miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”	utworzonych:	2772	721	2785	6582	6277	4588	23725
Liczba seniorów korzystających z ośrodków „Senior+”		2230	nie prowadzono ewidencji w tym zakresie	5010	11508	19082	25073	-

Liczbę ośrodków utworzonych w edycjach 2015-2020 programu, z podziałem na województwa, przedstawia **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.**.

Tabela 5: Liczba ośrodków "Senior+" utworzonych w edycjach 2015-2020 programu, z podziałem na województwa

Województwo/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Suma
dolnośląskie	6	3	6	17	27	20	79
kujawsko-pomorskie	2	1	7	12	17	14	53
lubelskie	5	1	4	12	14	7	43
lubuskie	2	2	4	11	12	13	44
łódzkie	6	1	3	9	6	6	31
małopolskie	8	1	11	34	21	13	88
mazowieckie	10	3	11	44	44	24	136
opolskie	1	2	3	8	7	4	25
podkarpackie	10	1	9	14	18	18	70
podlaskie	2	1	8	7	17	13	48
pomorskie	6	2	8	14	8	14	52

[1] W 2015 r. utworzono 99 Dziennych Domów „Senior+”. W 2019 r. Wojewoda Śląski polecił Gminie Miejskiej Częstochowa złożenie 2 ofert na funkcjonowanie Dziennego Domu „Senior+” w Częstochowie (do końca 2018 r. funkcjonował jeden Dzienny Dom „Senior+” z filią). Stąd wykazano 100 Dziennych Domów „Senior+”, a nie 99.

Województwo/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Suma
śląskie	15	3	6	19	25	14	82
świętokrzyskie	4	1	8	16	13	14	56
warmińsko-mazurskie	6	3	5	14	15	17	60
wielkopolskie	11	2	13	13	24	22	85
zachodniopomorskie	6	1	7	12	10	9	45
Suma	100	28	113	256	278	222	997

Natomiast dynamikę powstawania Dziennych Domów „Senior+" i Klubów „Senior+" w poszczególnych edycjach programu, z podziałem na województwa, przedstawia Wykres 1 (str. 8 sprawozdania).

7. Podsumowanie

Z przedstawionych w sprawozdaniu danych wynika, że ośrodki „Senior+" cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem wśród seniorów. Świadczą o tym nie tylko informacje przekazane przez wojewodów w sprawozdaniach, ale również wyniki kontroli programu pn. *Zapewnienie dziennej opieki osobom starszym w ramach realizacji Programu „Senior+"*, przeprowadzonej w 2021 r. przez Najwyższą Izbę Kontroli.

Zgodnie z oceną NIK, „program stanowił istotne wsparcie finansowe dla jednostek samorządowych w tworzeniu ośrodków wsparcia dla najstarszych mieszkańców gmin, jednocześnie przyczyniając się do zwiększania aktywności społecznej seniorów w życiu społecznym. Utworzone Dzienne Domy „Senior+" oraz Kluby „Senior+" poszerzyły ofertę usług z obszaru pomocy społecznej, kierowanych do osób starszych. Niewątpliwym atutem placówek „Senior+" było stworzenie bezpiecznego, przyjaznego seniorom miejsca. O ich atrakcyjności świadczy to, że w latach 2018–2020 liczba osób korzystających z nich wzrosła ponad dwukrotnie (…)".

Również wyniki badania ewaluacyjnego z realizacji programu wieloletniego „Senior+" na lata 2015–2020 edycje 2016-2019, przeprowadzonego w 2020 r. przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych pokazały, że ośrodki wsparcia „Senior+" realizują cele, dla których zostały utworzone.

Wyniki badania ewaluacyjnego wskazały także na potrzebę kontynuacji programu. Z uwagi na obecną i prognozowaną sytuację demograficzną kraju, zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i aktywizacyjne dla seniorów będzie rosnąć. Konieczne są zatem dalsze działania, które pozwolą na wsparcie samorządów w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+" i Klubów „Senior+", a także zapewnią środki finansowe na dalsze ich funkcjonowanie. Jest to szczególnie ważne w sytuacji, gdy większość badanych podczas ewaluacji programu samorządów (ponad 60%) zadeklarowała, że nie jest przygotowana do finansowania – ze środków własnych – działania Dziennych Domów „Senior+" i Klubów „Senior+" w dłuższym okresie.

Biorąc powyższe pod uwagę, podjęto decyzje o kontynuacji programu po 2020 r. Obecnie kontynuacją programu jest program wieloletni „Senior+" na lata 2021-2025.

Wykres 1: Dynamika powstawania ośrodków wsparcia "Senior+" w poszczególnych edycjach programu wieloletniego "Senior+" na lata 2015-2020, w podziale na województwa

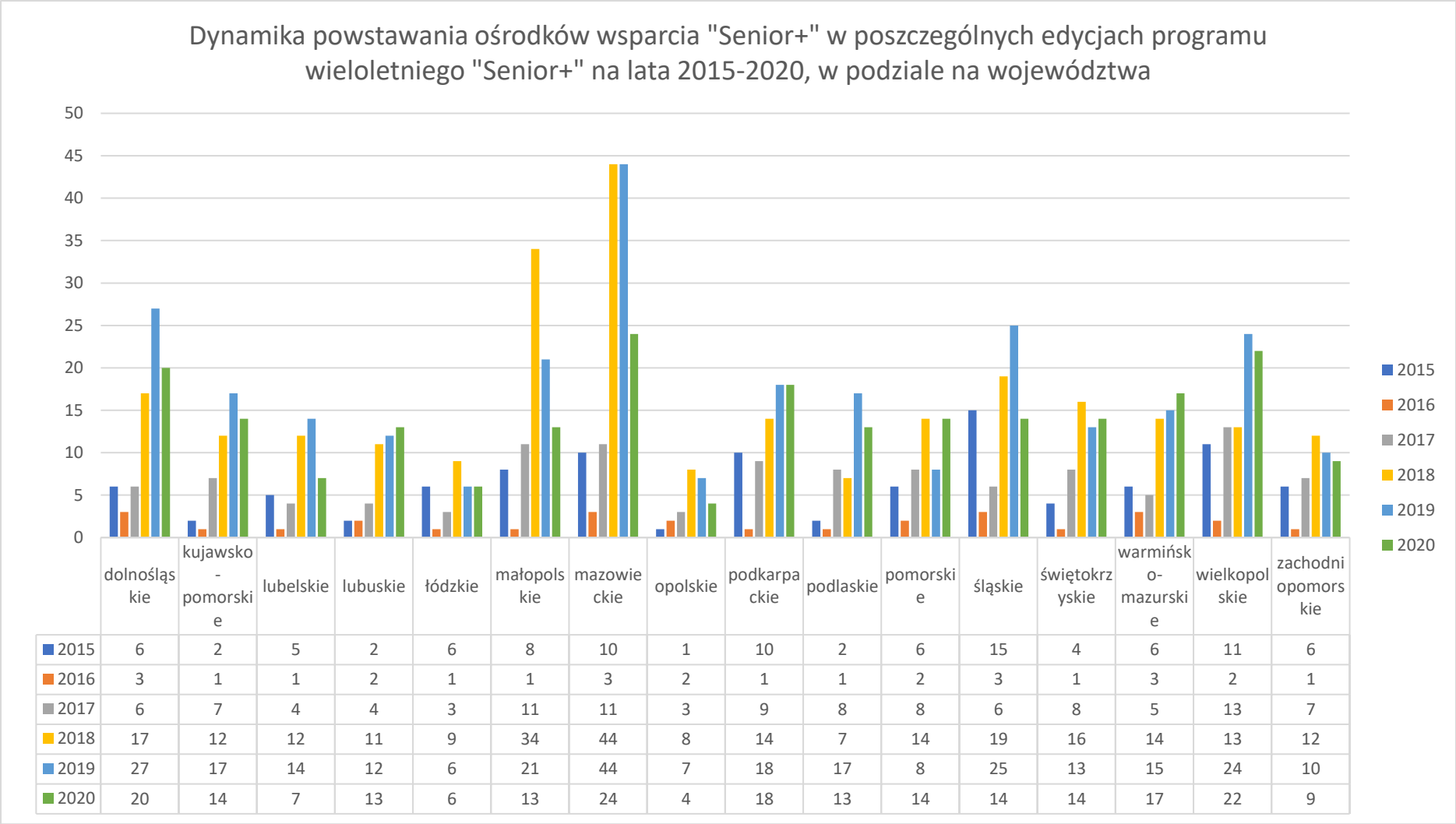

	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
2015	6	2	5	2	6	8	10	1	10	2	6	15	4	6	11	6
2016	3	1	1	2	1	1	3	2	1	1	2	3	1	3	2	1
2017	6	7	4	4	3	11	11	3	9	8	8	6	8	5	13	7
2018	17	12	12	11	9	34	44	8	14	7	14	19	16	14	13	12
2019	27	17	14	12	6	21	44	7	18	17	8	25	13	15	24	10
2020	20	14	7	13	6	13	24	4	18	13	14	14	14	17	22	9

8. Spis tabel

Tabela 1: Budżet programu wieloletniego "Senior+" na lata 2015-2020 4
Tabela 2: Zestawienie wydatków, jakie zostały poniesione na realizację programu wieloletniego "Senior+" w edycjach 2015-2020 (w tys. zł) 4
Tabela 3: Wskaźniki programu wieloletniego "Senior+" na lata 2015-2020 5
Tabela 4: Ostateczne rezultaty realizacji programu wieloletniego "Senior+" na lata 2015-2020 6
Tabela 5: Liczba ośrodków "Senior+" utworzonych w edycjach 2015-2020 programu, z podziałem na województwa 6

9. Spis wykresów

Wykres 1: Dynamika powstawania ośrodków wsparcia "Senior+" w poszczególnych edycjach programu wieloletniego "Senior+" na lata 2015-2020, w podziale na województwa 8